

PM 2009:122 RVII (Dnr 001-1087/2009)

Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (Ds 2009:18)

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande
Som svar på remissen ”Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (Ds 2009:18)” översänds och återopas promemorian.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har utarbetat departementspromemorian ”Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen” (Ds 2009:18).

Bakgrunden till förslaget är att Regeringsrätten beslutat i en dom, mål nummer 6371-07, att det inte finns något hinder för ekonomisk behovsprövning av någon typ av bistånd. Detta innebär att socialnämnden inte bara kan utan även ska ekonomiskt behovspröva alla ansökningar om bistånd, oavsett vad dessa rör. I departementspromemorian konstateras att Regeringsrättens beslut knappast står i överensstämmelse med lagstiftarens intentioner. Beslutet utgör en ändring i förhållande till tidigare rättspraxis som inneburit att människors behov av stöd och hjälp i form av sociala tjänster prövats i förhållande till det aktuella hjälpbehovet oavsett ekonomi. I departementspromemorian anges bland annat följande: ”Den svenska socialpolitiken är generell och omfattar alla. En förutsättning för detta är omfördelningar av ekonomiska resurser mellan olika grupper i samhället – till exempel mellan förvärvsarbetande och äldre. En av socialtjänstens uppgifter är att främja jämlikhet i levnadsvillkor. Det är en rättighets- och jämlikhetsfråga som inte alltid bör kopplas samman med den enskildes ekonomiska förhållanden. Frågan gäller ytterst i vilken utsträckning insatser från socialtjänsten ska vara tillgängliga på lika villkor för hela befolkningen eller om de som har förhållandevis goda ekonomiska resurser ska hänvisas till att köpa sociala tjänster på egen hand. Kommunerna har redan en möjlighet att, om de så önskar, beakta de enskilda biståndstagarnas ekonomi genom att ta ut avgifter för sociala tjänster som den enskilde bedöms vara i behov av i stället för att göra ekonomiska behovsprövningar.” Om kommunerna ska göra ekonomiska behovsprövningar av alla ansökningar om insatser förlorar bestämmelserna om kommunernas rätt att ta ut avgifter för socialtjänst också sin betydelse.

Därför föreslås i promemorian ett tillägg till 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453, SoL) så att det tydligt framgår att ekonomiska behovsprövningar av annat bistånd än ekonomiskt bistånd inte får göras för de biståndsinsatser som omfattas av

bestämmelserna om kommunens rätt att ta ut avgift i 8 kapitlet socialtjänstlagen. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Hela remissen finns på <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/126250>

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. Med anledning av den korta remisstiden har socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen inkommit med ett förvaltningsyttrande.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att förtydliga att det inte är tillåtet att göra ekonomiska behovsbedömningar av annat än ekonomiskt bistånd.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen anser att förslaget inte innebär förändringar av kommuners ansvarsförhållanden och att förslaget inte medför ekonomiska åtaganden för kommunerna jämfört med idag.

Mina synpunkter

Jag håller med om att det är viktigt att förtydliga att ekonomiska behovsbedömningar inte är tillåtna av annat än ekonomiskt bistånd. Flera av de möjliga konsekvenser av ekonomiska behovsprövningar av sociala tjänster som Socialdepartementet pekar på, står i motsats till socialtjänstlagens bestämmelser om att underlätta för den enskilde att bo kvar hemma och ha kontakt med andra, exempelvis genom hemtjänst eller dagverksamhet. För staden innebär förtydligandet av lagstiftningen inga kostnadsökningar eftersom en närmare 30-årig tillämpning och praxis inte har ändrats. Jag välkomnar därför förslaget till förtydligande av 4 kap. 1 § SoL som syftar till att undanröja alla tveksamheter om att ekonomiska behovsprövningar inte är tillåtna i de fall kommunernas möjlighet att ta ut avgift för den begärda insatsen regleras i 8 kap. SoL.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen "Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (Ds 2009:18)" översänds och åberopas promemorian.

Stockholm den 12 juni 2009

ULF KRISTERSSON

Bilaga

Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (Ds 2009:18)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Det ska inte finnas några som helst tveksamheter om att ekonomiska behovsprövningar inte är tillåtna i de fall där kommunens möjligheter att ta ut en avgift för den begärda insatsen regleras av 8 kap SoL. Regeringsrättens tolkning av lagen riktar sin udd mot hela socialtjänstlagen, vilket är allvarligt. En omskrivning av lagen bör göras så att det inte är möjligt att tolka SoL på det sätt som Regeringsrätten har gjort. Vi välkomnar därför en mer tydlig skrivning.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin*, *Teres Lindberg*, *Malte Sigemalm* och *Mirja Räihä Järvinen* (alla s) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Det antecknades till protokollet att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Socialdepartementet har utarbetat departementspromemorian ”Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen” (Ds 2009:18).

Bakgrunden till förslaget är att Regeringsrätten beslutat i en dom, mål nummer 6371-07, att det inte finns något hinder för ekonomisk behovsprövning av någon typ av bistånd. Detta innebär att socialnämnden inte bara kan utan även ska ekonomiskt behovspröva alla ansökningar om bistånd, oavsett vad dessa rör. I departementspromemorian konstateras att Regeringsrättens beslut knappast står i överensstämmelse med lagstiftarens intentioner. Beslutet utgör en ändring i förhållande till tidigare rättspraxis som inneburit att människors behov av stöd och hjälp i form av sociala tjänster prövats i förhållande till det aktuella hjälpbehovet oavsett ekonomi. I departementspromemorian anges bland annat följande: ”Den svenska socialpolitiken är generell och omfattar alla. En förutsättning för detta är omfördelningar av ekonomiska resurser mellan olika grupper i samhället – till exempel mellan förvärvsarbetande och äldre. En av socialtjänstens uppgifter är att främja jämlikhet i levnadsvillkor. Det är en rättighets- och jämlikhetsfråga som inte alltid bör kopplas samman med den enskildes ekonomiska förhållanden. Frågan gäller ytterst i vilken utsträckning insatser från socialtjänsten ska vara tillgängliga på lika villkor för hela befolkningen eller om de som har förhållandevis goda ekonomiska resurser ska hänvisas till att köpa sociala tjänster på egen hand. Kommunerna har redan en möjlighet att, om de så önskar, beakta de enskilda biståndstagarnas ekonomi genom att ta ut avgifter för sociala tjänster som den enskilde bedöms vara i behov av i stället för att göra ekonomiska behovsprövningar.” Om kommunerna ska göra ekonomiska behovsprövningar av alla ansökningar om insatser förlorar bestämmelserna om kommunernas rätt att ta ut avgifter för socialtjänst också sin betydelse.

Därför föreslås i promemorian ett tillägg till 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453, SoL) så att det tydligt framgår att ekonomiska behovsprövningar av annat bistånd än ekonomiskt bistånd inte får göras för de biståndsinsatser som omfattas av bestämmelserna om kommunens rätt att ta ut avgift i 8 kapitlet socialtjänstlagen. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. Med anledning av den korta remisstiden har socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen inkommit med ett förvaltningsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret håller med vad som sägs i departementsskrivelsen om att det är viktigt att förtydliga att det inte är tillåtet att göra ekonomiska behovsbedömningar av annat än ekonomiskt bistånd. Det föreslagna förtydligandet av lagstiftningen innebär inga kostnadsökningar för staden, eftersom konsekvensen av förtydligandet är att en närmare 30-årig tillämpning och praxis inte ändras.

Stadsledningskontoret hänvisar därför som svar på remissen ”Behovsbedömning av annat än ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen” (Ds 2009:18) till vad som sagts ovan i detta tjänsteutlåtande.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens förvaltningsyttrande daterat den 19 maj 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen ser förslaget om förtydligande av socialtjänstlagens biståndsparagraf som behövligt instämmer i de synpunkter som förs fram i departementsskriften (Ds 2009:18) och.

Efter Regeringsrättens dom i mål nr 6371-07 (RÅ 2008 ref. 38) har Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen diskuterat domens innebörd och konsekvenser för staden, bland annat med stadsledningskontorets juridiska avdelning. Förvaltningen har hittills bedömt att regeringsrättsdomen i förhållande till den allmänna meningen om biståndsparagrafens tolkning, förarbetena och tidigare domstolpraxis, utgör en alltför bräcklig grund för att väcka frågan om de förändringar i stadens riktlinjer och praktisk tillämpning som blir en nödvändig konsekvens av domen. Denna uppfattning har delats av Äldreförvaltningen.

På sikt skulle staden emellertid vara tvungen att anpassa sin handläggning och sina riktlinjer för sociala tjänster i enlighet med Regeringsrättens domar. Några frågor som skulle aktualiseras är bland annat när den enskilde ska anses ha ekonomisk och praktisk förmåga att själv kunna köpa de tjänster som han eller hon behöver hjälp med? Hur ska riktlinjer för ekonomisk behovsprövning av sociala insatser vara utformade? Hur påverkas uttaget av avgifter för beviljade insatser enligt SoL? Vilka blir de ekonomiska konsekvenserna för staden och för stadsdelsnämnderna?

Flera av de möjliga konsekvenser av ekonomiska behovsprövningar av sociala tjänster som Socialdepartementet pekar på står i motsats till socialtjänstlagens bestämmelser om att genom hemtjänst, dagverksamhet eller annan liknande socialtjänst underlätta för den enskilde att bo kvar hemma och ha kontakt med andra. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar därför förslaget till förtydligande av 4 kap. 1 § SoL som syftar till att undanröja alla tveksamheter om att ekonomiska behovsprövningar inte är tillåtna i de fall kommunens möjlighet att ta ut avgift för den begärda insatsen regleras i 8 kap. SoL.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen gör tolkningen att förslaget inte innebär förändringar av kommuners ansvarsförhållanden och ser därför att förslaget inte medför ändrade ekonomiska åtaganden för kommunerna jämfört med idag.